

ELVA VALLA ARENGUKAVA JA EELARVESTRAATEEGIA KOOSTAMISE ARUTELU

Rivo Noorkõiv

www.geomeedia.ee
Elvas, 1. märts 2018

Päevakava

- 13.00-13.05 Vallavanema tervitus ja kohtumise eesmärgipüstitus
- 13.05- 14.30 Arengukava ja eelarvestrateegia koostamine. Metoodika, protsessikorraldus ja kommunikatsioon, oodatavad tulemused.
- 14.30-15.00 Kesksed lahendamist vajavad probleemid ja tulevikukutsed vallas.
Ajurünnak ja kokkuvõte.

Rivo Noorkõiv

Lõpetanud Tartu Ülikooli majandusgeograafia eriala, teadusmagister inimgeograafias.

Olen töötanud Tallinna Pedagoogilises Instituudis teadurina, Mainoris kommunikatsioonialal, kaartide ja tarkvaraarendaja AS Regio direktorina (1989-1991) ja Sotsiaalministeeriumis ministri nõunikuna (1992-1996). Alates 1998. aastast Geomeedia konsultant ja juhataja.

Töö spetsiifiliseks valdkonnaks on arengu kavandamine avalikus sektoris (arengukavad, strateegiad, kontseptsioonid), muutuste juhtimine ja regionaalne planeerimine. Olen viinud läbi kohalike omavalitsuste uuringuid, tegelenud arengu seiresüsteemiga, koolitajana. Olen avaldanud kirjutisi kohalike omavalitsuste, regionaalarengu ja kohalike omavalitsuste reformi teemadel.

ÕIGUSLIKUD ASPEKTID

Arenemine on kindla seismise tendentsiga liikumine, mille algus ja lõppolek on kvalitatiivselt erinevad

KOKS: Arengukava ja eelarvestrateegia (1)

- Valla- või linnavolikogu kehtestab määrusega/võib ka volitada valla või linnavalitsusele arengukava ja eelarvestrateegia koostamise korra ja tähtajad, reeglid vajaliku informatsiooni esitamiseks.
- Arengukava ja eelarvestrateegia peavad hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.
- Tuleb arvestada:
 - ühinemislepingus on kokku lepitud investeeringute või muu arendustegevuse kokkuleppeid
 - maakonna arengustrateegiat
 - kui täiendav arengukava sisaldab tegevusvaldkonna hetkeolukorra analüüsi, ei pea seda arengukavas esitama arengukava peab arvestama valla ja linna üldplaneeringut.

KOKS: Arengukava ja eelarvestrateegia(2)

- Arengukava koostatakse valla või linna kohta ja selles esitatakse vähemalt:
 - majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna ja rahvastiku tervise arengu pikaajalised suundumused ja vajadused;
 - probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes;
 - tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni;
 - strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni.
- Eelarvestrateegia on arengukavast tulenev selgitustega finantsplaan, mis on arengukava osa või arengukavaga seotud iseseisev dokument.

KOKS: Arengukava ja eelarvestrateegia(3)

- Arengukava ja eelarvestrateegia on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.
- Valla- või linnavalitsus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava ja eelarvestrateegia koostamisse.
- Kui vallas või linnas on moodustatud osavald või linnaosa, esitatakse arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu seisukoha kujundamiseks ja ettepanekute esitamiseks osavalla või linnaosa esinduskogule
- Valla- või linnavalitsus avalikustab arengukava ja eelarvestrateegia eelnõu valla või linna veebilehel vähemalt kaheks nädalaks.

Teised õigusaktid

- Jäätmekava kohaliku omavalitsuse arengukava osana, Jäätmeseadus (§ 39, § 42)
- Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava, Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus (§ 4)
- Ühistranspordi arengukava Ühistranspordiseadus (§ 5)
- Munitsipaalteenustasutuse arengukava, Etendusasutuse seadus (§ 9)
- Munitsipalkooli arengukava Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (§ 67)
- Munitsipaalasteasutuse arengukava Koolieelse lasteasutuse seadus (§ 91)
- Sotsiaalhoolekande arengukava, kohaliku omavalitsuse arengukava osana, Sotsiaalhoolekande seadus (§ 8 lg 1)
- Lapse õiguste ja heaolu põhimõtted arengukavas, Lastekaitse seadus (§ 17)
- Noorsootöö prioriteetid, mille saavutamiseks vajalikud ülesanded
- sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavas, Noorsootöö seadus (§ 8 lg 1)
- Saarvalla ja saarelise osaga valla arengukava peab käsitlema kõiki
- valla koosseisu kuuluvate väikesaarte arengut, Püsisustusega
- Väikesaarte seadus (§ 7)

Millised töörühmad

Arvestada: KOV poolt avalike teenuste osutamise eripära (sihtrühmade käsitluse võimalus) ja KOV positsioonist ja strateegilisest visioonist tulenevaid asjaolusid

- KOV organisatsioonikultuurist tulenevad arusaamised

Teemad komisjonidele arutamiseks:

- Avalikud teenused: haridus, noorsootöö, sotsiaal- ja tervis, kultuur, sport, turvalisus jne
- Looduskeskkond ja ruumiline planeerimine, miljöväärtus, keskkonnahoid
- Vallamajandus (kommunaalmajandus), taristu ja liikumiskeskond
- Ettevõtlus, turism, tööhõive
- Juhtimine ja eelarve, kodanikuühendused ja KOV koostöö

1. **Haridus, noorsootöö, sport**- Mare Tamm (osakonna juhataja), Triin Kaaver (haridusspetsialist), Karmen Moont (kultuurispetsialist), Marek Pihlak (kohalik spordiarendaja), Päivi Märjamaa (Puhja kooli direktor)
2. **Kultuur, kogukonnad**- Mare Tamm (osakonna juhataja), Karmen Moont (kultuurispetsialist), Airi Mahla (vallavalitsuse liige), Mari-Liis Vanaisak (Rõngu rahvamaja juhataja), Lea Kurvits (Elva Kultuur)
3. **Sotsiaal- ja tervis** - Marika Saar (abivallavanem), Milvi Sepp (osak. juhataja), Gerda Kiipli-Hiir (Elva Perekodu), Ülle Närska (Puhja kooli õpetaja, tervisedenduse teemad)
4. **Planeerimine, heakord**- Mikk Järv (abivallavanem), Jaanika Saar (vallaarhitekt), Maarika Uprus (planeeringuspetsialist)
6. **Vallamajandus (taristu+ehitus+keskkond)** – Heiki Hansen (abivallavanem), Hegri Narusk (osak. juhataja), Toomas Kuris (Elva Varahaldus), Margit Berg-Jürgens (keskkonnaspetsialist)
7. **Ettevõtlus, turism** – Mikk Järv (abivallavanem), Aivo Johanson (ettevõtja), Merili Aasma (turismispetsialist), Üllar Kaaver (ettevõtja)

Kaasamise mõju

		Huvirühmade võim	
		Suur	Väike
Huvitatud kohalikest arengust	Suur	A	C
	Väike	B	D

Arenguliste dokumentide revisjon

- Mis dokumendid on kehtivad ja millisel ajaperioodil?
- Millised dokumendid tuleks üle vaadata, teha muudatused või tunnistada kehtetuks?
- Milline näeb välja KOV dokumendisüsteem? Kes selle korrashoiu ja ajakohasuse eest vastutab?
- Milline on KOV poliitiline tahe- koalitsioonileping?

ARENGUKAVA JA EELARVESTRAATEEGIA ÜLESEHITUS JA SELLE SISUGA TÄITMINE

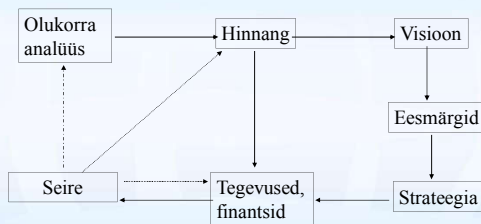
Iga arengukava koostamise protsess ja selle tulemus on unikaalne.

Olulisel kohal on kohalike arengueelduste ja võimaluste potentsiaali väljamängimine ning väliskeskkonnast tekkiv vastapandamatu soov kohapõhist arengut võimendada

Arengukava koostamise mõte: kuidas tulla toime võimalike tulevikega

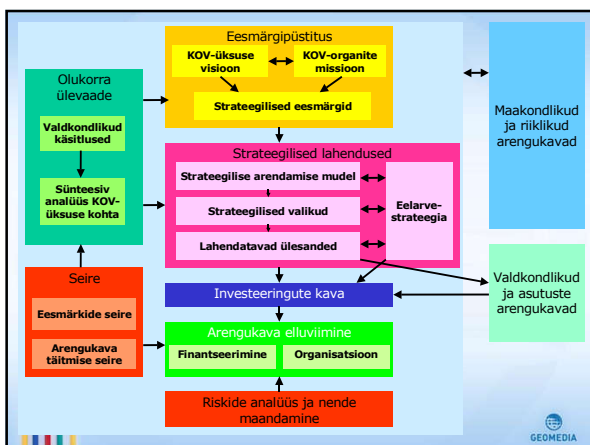
- **Potentsiaali mõistmine:** eeldused, valmisolek ja õppimisvõime muutuste läbiviimiseks
- **Tegude eesmärk:** oskus asjadega toime tulla ja teha asju hästi, mitte niivõrd palju teha: areng peab ka ise kandma
- **Kaasatus** otsustusprotsessides osalejate lai ring, võimalikult palju panustajaid
- **Soodne võimalus ja juhust:** teha vahet oluliste ja mitteoluliste asjade vahel ning tegevuste õige ajastus ja ressursidega tagamine. Eelarvestrateegia seab piirid soovidele ja eelarve tõlgib tuleviku arvude keelde

AK KOOSTAMISE TSÜKKEL

Arengukava ja eelarvestrateegia

- Kaks dokumenti ühes- sisus visioon, tegevused ja rahastamine kooskõlas.
- Kompaktsus, eri dokumentide dubleerimisi vältiv.
- Originaaldokumentide aktiveerimise võimalus elektrooniliste viidete läbi.
- Ajaperiood 2019-2023, 4+1=viie aasta rulluv tsüklil
- Analüüsid või trendid = suundumused KOVis: rahvastik, haridus, sotsiaalia, kultuur ja sport, kommunaalmajandus ja taristu, kodanikuühiskond ja valitsemine, eelarve. Nendest järeldused – põhjus-tagajärg seosed.

Materjalide visualiseerimise olulisus

Pildid, skeemid, joonised, interaktiivsed viitamised, seosed teiste KOV kasutatavate interneti lehtedega ja sotsiaalmeedia võimalustega

Tagurpidi Eesti: Makonenn/Poljakov

ANALÜÜSI TEOSTAMINE

OLUKORD

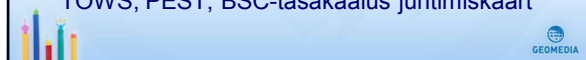
Analüüs, info sõelumine, eksperthinnangud, uuringud, varasemad kavad ...

Kus me oleme praegu ja millise hinnangu me olukorrale anname?

Olukorra analüüs ja hinnangu andmine

- Kas analüüs on dokumendi alguses või lisas? Kui lähtuda varasemate Akde täitmise seirest, siis alguses.
- Kui detailne analüüs: kitsad valdkonnad või üldistused (rahvastik, looduskeskkond, majandus, taristu, haridus, sotsiaalia, kultuur ja vaba aeg, valitsemine ja kodanikuühiskond), olukord või trendid
- Hinnangu andmine olukorrale: SWOT ja TOWS, PEST, BSC-tasakaalus juhtimiskaart

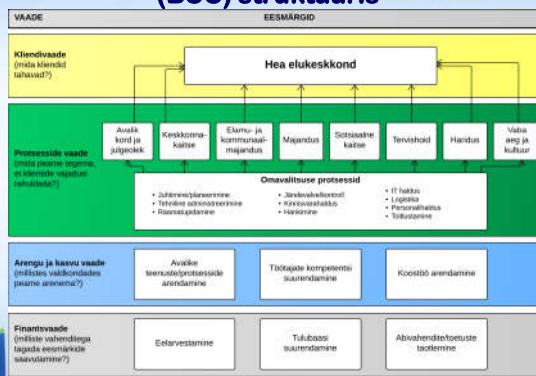

SWOT-analüüs/ TOWS-analüüs

Välisegurid/ Sisetegurid	Tugevused (S) Resurss, omadus, mis aitab efektiivselt kaasa missiooni ja eesmärkide täitmisele	Nõrkused (W) Puudujääk, negatiivne nähtus, mis takistab missiooni ja eesmärkide täitmist
Võimalused (O) Missiooni või eesmärkide täitmist soodustava väliskeskonna seisund (situatsioon, tegur)	SO-strateegia Kuidas sisemiste tugevuste abil ja väliseid võimalusi kasutades edu saavutada	WO-strateegia Kuidas väliseid võimalusi kasutades ja sisemisi nõrkusi ületades edu saavutada
Ohud (T) Missiooni või eesmärkide täitmist ohustav väliskeskonna seisund (situatsioon, tegur)	ST-strateegia Kuidas sisemiste tugevuste abil ja väliseid ohte vältides edu saavutada	WT-strateegia Kuidas sisemisi nõrkusi vähendades ja väliseid ohte vältides edu saavutada

KOV kava tasakaalustatud tulemuskaardi (BSC) struktuuris

STRATEEGIA SEADMINE

VISION

Millise tuleviku heaks me töötame?

Visioon – seisundi kirjeldus, kujundlik esitus kavatsuses, kuhu me tahame jõuda teatud aja möödudes ja kelleks me siis saame?

KRIITILISED EDUTEGURID

Mis on kesksed teemad, et mida on eduks vaja mõtestada?

EESMÄRGID

Millise seisundi me tahame aja jooksul saavutada?

JÕGEVA VALLA

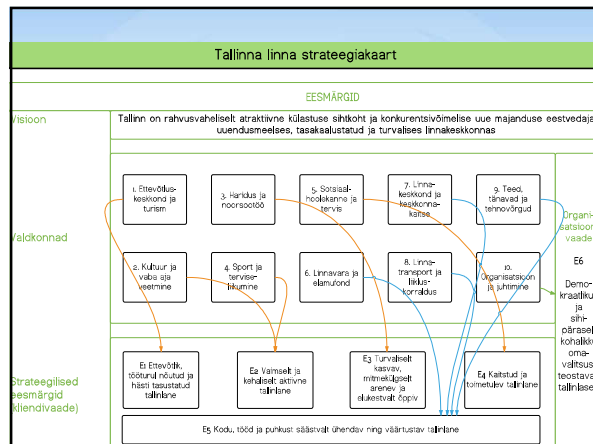
VISION 2022

Jõgeva vald on oma elanikest hooliv, peresõbralik, ettevõtteid tunnustav põllumeeste teadmiste seemneait, tugeva kogukonnaga külalislahke paik Vooremaal

Möödikud

- Mida mõõdetakse, seda ka tehakse
- Kui ei mõõdetata tulemusi, ei saa eristada õnnestumist või läbikukkumist
- Kui ei tunta ära edu, ei saa seda premeerida
- Kui ei saa edu premeerida, siis tõenäoliselt premeeritakse läbikukkumist
- Kui ei tunta ära edu, ei saa sellest õppida
- Kui ei tunta ära läbikukkumist, ei saa seda parandada
- Kui saavutatakse tulemusi, võidetakse avalikkuse toetus

STRATEEGILISED VALIKUD

STRATEEGIA

Millise arengutee me valime?

POLIITIKA

Kuidas me oma tahet juhime soovitud tuleviku saavutamiseks?

STRATEEGIA ELLUVIIMINE

OTSUSED

Millised valikud meil on?

TEGEVUSED

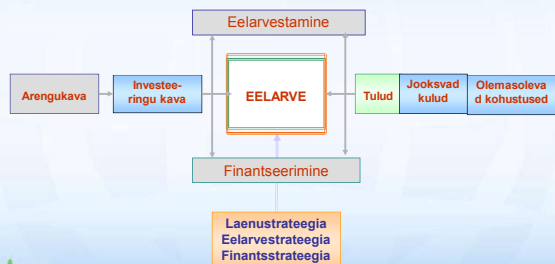
Mida me teeme? Kuidas kindlustame tegevused ressursidega- eelarvestamine? Eelarveprojektsioon ja sellest tulenevad võimalused ja piirangud. Tegevuste sidumine eelarveklassifikaatoriga.

INVESTEERINGUD

Milleks ja kuidas me raha kasutame? Investeeringute eelarvestamine ja vajaduste ajaline katmine

Tegevuskava ja eelarve prognoosimise seosed
Eelarve – instrument, rahaliste ressursside jaotus eesmärkide efektiivseks saavutamiseks

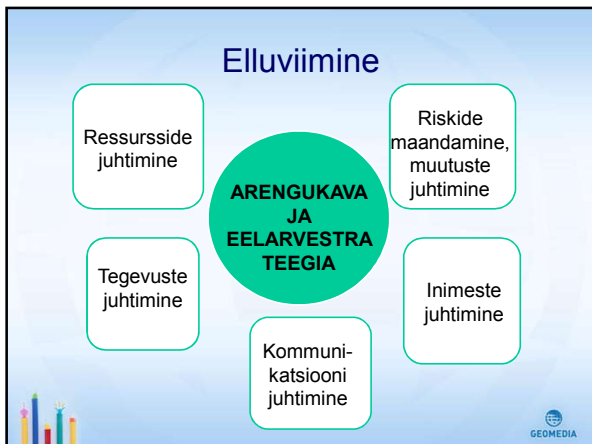
ELLUVIIMINE

Kui tulemuslikult kavandatud rakendame? Protsesside juhtimise läbitöötamine ja inimressursi juhtimine.
Kuidas riskid maandame?

TAGASISIDESTAMINE- RAHULOLU

Kui edukad me eesmärkide saavutamiseks vajalike tulemuste saavutamisel oleme?

- ## Dokumendi ülesehitus
- Protsessi kirjeldus
 - Lähteolukorra analüüs ja hinnang
 - Visioon
 - Strateegilised valikud
 - Eesmärgid, ülesanded ja tegevused, nende saavutamise mõõdikud ja sihtväärtused
 - Eelarvestrateegia
 - Investeeringud ja olulised rahastamise objektid
 - Elluviimise korraldus- riskide maandamine ja seosed teiste arengut kujundavate dokumentidega
 - Seire ja uuendamise kord
 - Kasutatud materjalide loend

Tööde läbiviimise ajakava

- ## Ajakava
- Elva valla arengukava olukorra analüüsi/seire sisuga täitmine: märts-aprill
 - Elva valla tulevikuvisioni ajakohastamine ja arengumudeli väljatöötamine (piirkondlike eripäradega arvestamine): aprill-mai
 - Elva valla arenguprioriteetide sidumine eelarvega, eelarvestrateegia koostamine: mai juuni
 - Elva valla arengukava vormistamine -juuli
 - Eelnõu menetlemiseks vallavolikogule hiljemalt 1. augustil.

KAASAMINE JA SELLE KORRALDUS

Suurepäraseid juhid ei ütle inimestele, mida nad tegema peavad. Selle asemel loovad nad keskkonna, mis võimaldab inimestel saavutada oma täit potentsiaali.

- ## Kaasamise vormid
- **Informeerimine.** Avaliku võimu poolne tegevus teadvustamiseks huvirühmi plaanitavatest otsustest/kavadest.
 - **Konsulteerimine.** Avaliku võimu poolt huvirühmadelt seisukohtade küsimine ja huvirühmade poolt arvamuste ja ettepanekute esitamine.
 - **Osalus.** Huvirühmade poolne algatus ja avaliku võimu poolt pakutud võimalus võtta osa otsuste väljatöötamise protsessist ja saada tulemustest tagasisidet. Osaleda otsuste elluviimisel.

Meetodid

- Pressiteade
- Lapsed joonistama ja kirjutama
- Elanike küsitlus KOV veebilehel või teade KOV ajalehes
- Ümarlaud ja fookusrühmad- spetsiifilised teemade arutelud, sh ka kohtadel sihtrühmade juures
- Artiklid, videoklipid
- Seminarid
- Konverents

Individuaal- ja rühmatöö

Millised on kõige kriitilisemad lahendamist vajavad probleemid ja väljakutsed Elva valla arengus, mis peaksid kindlasti kajastuma arengukavas?

Täna kaasa mõtlemast!

